

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Az Európai Bizottság közleménye a Közösség lisszaboni programjának végrehajtásáról: Politikai keretek az EU gyáriparának megerősítésére – egy integráltabb iparpolitikai megközelítés felé”

(COM(2005) 474 final)

(2006/C 185/14)

2005. október 19-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció véleményét 2006. március 28-án elfogadta. (Előadó: Ernst Erik Ehnmark.)

2006. április 20–21-én tartott, 426. plenáris ülésén (az április 20-i ülésnapon) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 38 igen szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. A vélemény összefoglalása

1.1 A lisszaboni stratégia a horizontális intézkedések hosszú sorát nyújtja annak érdekében, hogy Európa versenyképességét fokozó keretet hozzon létre. Eddig hiányzott az ágazati megközelítés. Az Európai Bizottság új közleményével az EU újabb lépést tesz a közös európai iparpolitika létrehozása felé. A közös politika, illetve a közös prioritások csak fokozzák Európa globális versenyképességét. Igencsak öröndetes tehát az Európai Bizottság közleménye az integrált iparpolitika keretéről.

1.2 Az EGSZB támogatja a közlemény széles körű elemzését a 27 gyáripari ágazatot érintő szükséges támogatási intézkedésekről. Az EGSZB szintén támogatja 14 ágazati és ágazatközi munkacsoport felállítását azzal a céllal, hogy azok foglalkozzanak meg konkrét intézkedésekkel az európai ipar versenyképességének ösztönzésére.

1.3 A közlemény ugyanakkor elmulasztja tárgyalni az európai iparpolitika kialakításának és végrehajtásának bizonyos alapvető fontosságú szempontjait. A végrehajtás felelőssége az Európai Bizottság egyéb szervezeti egységeire, a nemzeti és regionális hatóságokra, valamint magára az iparra hárul. A feladatkörök kérdései továbbra is átgondolásra várnak.

1.4 Különösen az okoz problémát, hogy a közlemény nem emeli ki a munka megosztásának szükségességét az EU és a nemzeti szintek között. A 14 új, ágazati munkacsoport főként európai uniós szinten működik majd. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy kulcsfontosságú a nemzeti szinttel való koordináció kialakítása. Ez időt takarít meg, és az ipar nemigen engedhet meg magának idővesztést.

1.5 A kormányzat innováció és versenyképesség terén betöltött szerepe, valamint a gyáripar és a szolgáltatások határvonalai olyan két terület, amelyre vonatkozólag a közlemény nem nyújt túlzottan sok útmutatást.

1.6 Az elvégzésre váró munka kapcsán az EGSZB hangsúlyozza az érintettek és különösen a szociális partnerek szoros bevonásának jelentőségét. Az EGSZB rendkívül fontosnak tartja, hogy a szociális partnerek megállapodásokra juthassanak az

ipari szerkezetváltás és innováció témájában, ahogy ez már gyakorlat néhány EU-tagállamban.

1.7 A közleménnyel az EU választ ad a következő kérdésre: „Van-e jövője az európai gyáriparnak?” Az EGSZB a maga részéről kész a lisszaboni stratégia kapcsán létrehozott hálózatra beépíteni az európai iparpolitika kérdéseit.

2. Bevezetés

2.1 A lisszaboni stratégia félidei áttekintése – amelyet 2005 márciusában terjesztettek az Európai Tanács elé – igen vegyes képet nyújtott arról, hogy melyek voltak az első öt év eredményei.

2.2 A lisszaboni stratégia elsősorban a gazdasági és ipari növekedés és a foglalkoztatás mennyiségi és minőségi javítása terén nem vezetett sikerre. A globális verseny tekintetében Európa nehézségekkel néz szembe. Az Egyesült Államok és az északi országok számos növekedési és versenyképességi mutató alapján vezető helyet foglalnak el, és a nagy európai gazdaságok messze mögöttük következnek a sorban. A Világgazdasági Fórum által a közelmúltban felállított rangsor szerint az Egyesült Királyság a 13., Németország a 15., Franciaország pedig a 30. helyen áll, ez utóbbi közvetlenül Spanyolország előtt. Másrészt viszont meg kell jegyezni, hogy az új tagállamok némelyike jól teljesít a gazdasági növekedést tekintve: 2005-ben Szlovákiában a GDP növekedési ráta 5,5 %, Lengyelországban pedig 5,4 % volt.

2.3 A „The Conference Board” nevű üzleti világszervezet által a termelékenység növekedéséről nemrégiben készített felmérés szerint egy tízéves időszakot tekintve a vezető európai gazdaságok egyre inkább lemaradnak az USA-hoz képest. 2005-ben az EU 15 régi tagállamában 0,5 %-kal nőtt a termelékenység, míg az USA-ban 1,8 %-kal, Japánban pedig 1,9 %-kal.

2.4 Az Európai Tanács 2005. márciusi határozatait követően az Európai Bizottság jelentős számú javaslatot és közleményt terjesztett elő az év folyamán az ipari szerkezetátalakítás, a termelékenység és a versenyképesség, továbbá a vállalkozási kedv, valamint a kis- és középvállalkozások támogatásának témájában.

2.5 Az új javaslatok palettájáról azonban hiányoztak az olyan törekvések, amely az ágazati ipari kérdések – különösen a gyáripari ügyek – kezelésére, valamint ágazati vagy vertikális támogatási intézkedések megalapozására irányultak volna. Új közleményével – amelynek címe „Egy integráltabb iparpolitikai megközelítés felé” – az Európai Bizottság ennek az igénynek igyekszik megfelelni.

3. A politikai keretre tett új javaslat áttekintése

3.1 A közlemény egy – 27 gyáripari szegmens versenyképességi helyzetének elemzésén alapuló – új folyamat kezdetének tekinthető.

3.2 Az elemzés középpontjában az áll, amit maguk a vállalkozások az innováció, a versenyképesség és a növekedés gátjának látnak. A súly a kis- és középvállalkozásokon (KKV-ken) van, ami logikus, hiszen az EU gyáripara túlnyomórészt kis- és középvállalkozásokból áll, amelyek a gyáripari foglalkoztatás 58 %-át adják. Az előkészítő munka során számos érintett véleményét is kikérték.

3.3 A közleményben elemzett gyáripari ágazatok négy fő területet fednek le: élelmiszeripar és élettudományokkal kapcsolatos ipar, gépipar és géprendszerek gyártása, divat- és formatervezési ipar, továbbá alapvető és köztes termékeket előállító ipar. Az elemzés konkrétan többek közt az alábbi iparágakat öleli fel: biotechnológia, gyógyszergyártás, gépgyártás és elektrotechnika, a védelmi iparágak, repülőgépipar és űripar, textilipar, valamint bútorgyártás, kerámiaipar, acélgépgyártás, vegyipar, cellulóz- és papírgyártás.

3.4 A 27 ágazat versenyképességéről végzett értékelés a következő kritériumokon alapul:

- nyitott és versenyképes egységes piac biztosítása,
- tudás, mint például kutatás, innováció és szakképzés;
- jobb szabályozás;
- a szinergiák biztosítása a versenyképességi, energia- és környezetvédelmi politikák között;
- a teljes és méltányos részvétel biztosítása a globális piacon;
- a társadalmi és gazdasági kohézió elősegítése.

3.5 Az ágazati következtetések olyan eseteket jelölnek, „ahol egy politikai kihívást a legmagasabb prioritásúnak tekintenek a számos vonatkozó politikai kihívás közül”, a közlemény szövegét idézve. A következtetések még a fenti iránymutatással együtt sem egészen világosak. A biotechnológiában például nagyobb mértékű kutatás iránti igényt rögzítenek, jelentősebb szaktudás iránti igényt azonban nem. A textilipar terén rögzítik a kutatással, a szaktudással és a piacra jutással kapcsolatos igényeket, a kereskedelmi torzulások kiküszöbölésének igényét azonban nem.

3.6 Az Európai Bizottság 7 fő ágazatközi politikai kezdeményezés elindítását javasolja a közös kihívásoknak való megfelelés és a szinergiák felerősítése céljából. A hét ágazatközi kezdeményezés a következő:

- A szellemi tulajdon védelméről és a hamisításról szóló kezdeményezés
- A versenyképességgel, az energiával és a környezettel foglalkozó, magas szintű munkacsoport
- A versenyképesség és a piacra jutás külső szempontjai
- Új jogszabály-egyszerűsítési program
- Az ágazati szakismeretek fejlesztése
- A gyáripar szerkezetátalakításának irányítása
- Integrált európai megközelítés az ipari fejlesztéssel és kutatással kapcsolatban

3.7 Az ágazatközi kezdeményezéseken kívül az Európai Bizottság számos új ágazatspecifikus kezdeményezést is javasol. Ezek a következők: Gyógyszeripari Fórum, az élettudományokkal és a biotechnológiával kapcsolatos stratégia felidős értékelése, a vegyiparral és a védelmi iparral foglalkozó új magas szintű munkacsoportok, európai űrprogram, IKT versenyképességi munkacsoport, valamint a gépipari politikai párbeszéd elindítása.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az új közlemény az első olyan jelentős törekvés, amely átfogó ágazati kezdeményezések kialakítására irányul a gyáripari versenyképesség és innováció terén. Öröndetes kezdeményezésről beszélhetünk, hiszen a horizontális rendszerek és kezdeményezések nem elegendőek. Felépítése alapján az új közlemény értékes alapot szolgáltat a konkrét lépésekről meghozandó döntésekhez. A kezdeményezés részletes elemzést tartalmaz a növekedés és a versenyképesség témakörében, számos iparágban.

4.2 Az Európai Bizottság a javaslatot a prioritások meghatározására szolgáló keretként mutatta be. A fő problémakört az olyan intézkedések bevezetése jelenti, amelyek a globalizáció kihívásainak való megfelelést célozzák.

4.3 Ami hiányzik, az az egyértelmű kapcsolat az EU-szintű törekvések között, továbbá a kormányok, az ipar és az érintettek szükségszerű bevonása nemzeti és regionális szinten. Ez az előttünk álló folyamat során alakítandó ki, főképpen az új ágazati és ágazatközi munkacsoportokban. Így is fennáll azonban annak a nyilvánvaló veszélye, hogy ehhez a megközelítéshez túl sok tervezés, de csak korlátozott mértékű végrehajtás járul majd.

4.4 Ennek elkerülésére az EGSZB azt ajánlja, hogy konkrét lépések születessenek a szükséges mértékű koordináció biztosítására. Ez a különféle érintettek aktív részvételének terét is kiszélesítené.

4.5 Az új közlemény – különböző egyéb javaslatokkal és közleményekkel együtt – további lépést jelent az európai iparpolitika létrehozása felé. Realisztikus út ez? Szem előtt tartva az európai ipar előtt álló kihívásokat, az EGSZB úgy véli, hogy valószínűleg ez a legjobb út a gyáripari versenyképesség fokozását, valamint az Unió sajátos előnyeinek – magas szintű tudásbázisának és az igen nagy belső piacnak – kihasználását tekintve.

4.6 Az Európai Bizottság siet hangsúlyozni, hogy szándéka az, hogy az új közlemény összhangban álljon a lisszaboni stratégiával és hozzájáruljon e stratégia törekvéseinek összességéhez. A tényleges végrehajtás felelőssége – ami a kutatás bővítését, az oktatást vagy a szabályozást illeti – az Európai Bizottság egyéb szervezeti egységeire, valamint a nemzeti és regionális testületekre hárul majd. A tervezést és a végrehajtást össze kell hangolni.

4.7 Az európai bizottsági megközelítés némileg kétértelmű. További átgondolást igényel a horizontális programok és az új ágazati törekvések közötti egyensúly.

4.8 A közlemény nem jelöl meg erőforrásokat a különböző tevékenységekhez. Ehelyett a szükséges erőforrások európai uniós szinten a versenyképességi és innovációs programból, a kutatási keretprogramból, a strukturális alapokból és az oktatási programokból várhatók, hogy a legjelentősebbeket említsük. A politikák és erőforrások koordinálása nehéz és kényes feladat lesz, főként, mivel a rendelkezésre álló európai uniós pénzügyi erőforrások viszonylag korlátozottak a szükségletekhez és az igényekhez képest.

4.9 Az új, fejlett gyártási eljárások és berendezések alkalmazásának bevezetéséhez – különösen a kis- és középvállalkozásoknál – kedvező feltételekkel felvehető hitelekre van szükség. Az EBB-t és az EBA-t szorosan be kellene vonni az ágazati és ágazatközi tervezési csoportok munkájába.

4.10 Az új javaslatban az Európai Bizottság az uniós szintre összpontosít, míg a regionális szempontok csupán kis mértékben érvényesülnek. A nagyvárosi területek abból eredő jelentőségére, hogy óriási lehetőség rejlik bennük az ipari innováció és versenyképesség előmozdítására, nem tér ki az elemzés. Ezt a témát, valamint a regionális iparpolitikát érintő kérdéseket az előttünk álló folyamat során kell áttekinteni.

4.10.1 Az EGSZB megjegyzi, hogy az Európai Bizottság nem tesz külön javaslatokat a különösen nagy regionális koncentrációt felmutató ipari ágazatok esetében.

4.11 A három fő téma, amelybe a versenyképességi intézkedésekről megkérdezett ipari szereplők és érintett felek válaszai sorolhatók, az alábbi: a kutatás és az azzal való kapcsolatok elmélyítése, az oktatás és a képzés kiszélesítése, különösen a szakképzés terén, valamint a pénzügyi támogatásokhoz való hozzáférés megkönnyítése, főként a vállalkozások és a mikro-vállalkozások számára.

4.12 Az új közlemény által vizsgált gyáripari ágazatok többségénél az ágazati szakismeretek növelését olyan pontként említik, „ahol egy politikai kihívást a legmagasabb prioritásúnak tekintenek”, a közleményből idézve. A szaktudással, illetve annak növelésével összefüggő kérdések alapvető fontosságúak. A szaktudással összefüggő kérdéskör kapcsán javasolt ágazatközi kezdeményezés keretében remélhetőleg újító erejű javaslatok születnek majd.

4.13 Az Európai Bizottság kevés figyelmet szentel a kormányzatok jelentős szerepének az ipar és különösen a gyáripar számára biztosítandó egyenlő esélyek nyújtásában. A munka kapcsán kétségkívül számos észrevétel fog majd születni arra vonatkozóan, hogy a kormányzatok hogyan tudják támogatni az ipart az oktatás, a szállítási rendszerek, az energia,

valamint az IKT-hálózatok terén, csak hogy néhány példát említsünk.

4.14 A közlemény nem tárgyalja azt a tényt, hogy a gyáripar és a szolgáltatások közötti határvonal egyre inkább elmosódik. Mít jelent ez az emberi erőforrások, a piaci megközelítések és az azokra való kijutás, a szabályozás és a finanszírozási forrásokhoz való hozzájutás szempontjából?

4.15 Ami a KKV-k finanszírozási forrásokhoz való hozzájutását illeti, megjegyzendő, hogy a 27 ágazat széles körű elemzése során csupán öt területen – a gyógyszeripar, a biotechnológia, az orvosi eszközök előállítása, valamint a gépgyártás és az elektrotechnika terén – rögzítettek konkrét igényt. Elégge meglepő, hogy a fenti igény nem jelentkezett az alapvető és köztes termékeket előállító iparban, hogy csak egy példát említsünk.

5. Az európai iparpolitika létrehozása felé

5.1 Az Európai Bizottság új közleményével az EU újabb lépést tesz a közös európai iparpolitika keretének létrehozása felé. Ez üdvözlendő, hiszen a közös politika, illetve a közös prioritások csak fokozzák Európa globális versenyképességét. Ugyanakkor szükséges az is, hogy az európai iparpolitikát az olyan struktúrák kontextusában szemléljük, amelyeket többek között az ipar támogatásának céljából (oktatás és kutatás, hogy csak két példát említsünk), illetve a munkavállalókkal való konzultáció céljából hoztak létre. A fenntartható versenyképesség Európában nem valósítható meg a társadalom és a polgárok teljes körű részvétele nélkül.

5.2 Gyakran állítják, hogy az ipar egyenlő esélyeket kíván, egyértelmű (és nem bürokratikus) jelzőrendszerekkel. Az általánosan elfogadott álláspont a következő: olyan kevés bürokrácia, amennyire csak lehetséges, és általában véve a lehető legtöbb támogatás. A Versenyképességi Tanács egy közelmúltbeli ülésén elhangzottakból idézve: „A miniszterek hangsúlyozták, hogy jogalkotási és szabályozási terheknek nem szabad kedvezőtlen hatást gyakorolniuk a versenyképességre.” Ugyanakkor emellett is szólnak érvek, hogy az uniós közigazgatási kötelezettségek ne csak pusztán költségtenyezőként szerepeljenek, hiszen gyakran a 25 különböző nemzeti jogi szabályozás helyére lépnek, és így mérséklik a működési költségeket. Az Európai Bizottság egyik új keletű közleményében emellett érvel, hogy a szabályozási költségeket – melyeknek a közigazgatási kötelezettségek csak egy elemét jelentik – tágabb kontextusban kell vizsgálni, amely figyelembe veszi a szabályozás gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi költségeit és hasznait is.

5.3 Kíméletlen a globális verseny, amellyel az EU és más országcsoportok megküzdeni kényszerülnek. Nem lehet kényelmesen hátrahúzó. Másrészt Európa számára a növekedés és a versenyképesség sohasem lehet öncélú. Általánosan elismert egyfajta „európai szociális elképzelés” létezése, amelyet a lisszaboni stratégia a következőképpen foglal össze: magas szintű, tudásalapú versenyképesség, magas szintű társadalmi kohéziós törekvések és felelősségteljes környezeti politika. Az európai iparpolitika egyfelől része a lisszaboni stratégiának, másfelől pedig olyan törekvés, amely sok-sok évvel túlmutat a stratégián. Azonban az időbeli távlatoktól függetlenül az iparpolitika a lisszaboni stratégiában megfogalmazott, átfogó prioritások része lesz.

5.3.1 Az Európai Bizottság a fenntartható fejlődésre vonatkozó átdolgozott stratégiát mutatott be, amelyről ez év során később tanácsi határozat születik majd. Az iparpolitikai keret összhangban áll a fenntartható fejlődés stratégiájának prioritásaival.

5.4 Az európai iparpolitika e tekintetben három elsődleges célra kell, hogy összpontosítson: a tartós versenyképességhez szükséges, elsőbbséget élvező szektorok meghatározására, az ezt a célt megvalósító, elsőbbséget élvező intézkedések kezelésére, illetve a belső piac egységesítésének meggyorsítására, ami az egyik kulcsfontosságú lépés annak ösztönzése érdekében, hogy kialakuljon az egyenlő esélyeket biztosító játéktér. Uniós szinten ez azt jelenti, hogy nagyon oda kell figyelni arra, hogy mi érhető el realiztikusan európai szintű kezdeményezésekkel. A fenti célkitűzéseket tartalmazó iparpolitika valódi hozzáadott értéket nyújthatna az ipar, a nemzeti és regionális kormányzatok, valamint a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom számára.

5.5 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság bejelentését egy többféle szempontot és gondolkodásmódot egyesítő munkacsoport felállításáról. Ugyanakkor megítélése szerint még világosabbá kell tenni az iparpolitika és két másik terület között fennálló viszonyt, hogy a nagy európai ipari projektek fejlesztését hátráltató egyes félreértéseket el lehessen oszlatni.

5.5.1 Először is tisztázni kell a versenypolitika és az iparpolitika közötti kapcsolatot.

5.5.2 Másodszor: az Európai Bizottság a társasági jog korszerűsítését célzó cselekvési tervet mutatott be, melynek egyik eleme a részvényesek jogainak erősítése. Fontos, hogy egy ilyesfajta korszerűsítés ne menjen az ipari beruházások rovására.

5.5.3 A gazdasági ügyek, a belső piac, a versenypolitika és a lisszaboni stratégia tárcáit felügyelő európai biztosok csoportjának egyeztetni kellene annak érdekében, hogy elkerülhető legyen az inkohérenca kockázata, mely az iparpolitika bármilyen fellendítésének hitelességét és hatékonyságát veszélyezteti.

5.6 Az európai iparpolitikának figyelembe kell vennie, hogy az állami szektor számottevő szerepet játszik az ismeretek és az infrastruktúra rendelkezésre bocsátásában, hogy csak két nélkülözhetetlen elemet említsünk. Néhány országban szoros kapcsolat alakult ki az ipar és az állami szektor között. Más országokban ez nem így van. Az állami szektor jelentőségét az innováció szempontjából jól szemlélteti az a tény, hogy az USA-ban az innovációra fordított közkiadások kétszer olyan magasak, mint Európában. Még ha figyelembe is vesszük, hogy a kiadások nagy része katonai jellegű, az adatok az állami szektor fontos szerepét mutatják. Európai szemszögből idevágó példaként említhetők néhány országban az új gyógyszeripari termékek kifejlesztésére a múltban (és részben jelenleg is) fordított közkiadások. Az állami szektor jelentőségét az IKT-szolgáltatások, különösen a széles sávú hálózatok kiterjesztésében játszott szerepe is illusztrálja.

5.7 A lisszaboni stratégia felidős értékelése a szociális partnereket arra is készítette, hogy terveket dolgozzanak ki az európai gyáripár jövőjének biztosítása érdekében. Az UNICE, az európai munkáltatók szövetsége részletes megjegyzéseket és javaslatokat dolgozott ki a lisszaboni stratégia eddig elért eredményeit illetően. Az ORGALIME, amely egy 23 európai ország

gépgyártási, elektronikai és fémipari szektorát képviselő szövetség, részletes tervet ismertetett az európai gyáripár fejlődésével kapcsolatban, az Európai Bizottság közleményére vonatkozó megjegyzések részeként. A munkavállalói oldalról 2005 őszén az Európai Fémipari Dolgozók Szövetsége (EMF) mutatott be tervet „Az európai gyáripár fellendítése” címmel, amely a többi tervben szereplő számos javaslatról nyújt összefoglalást.

5.8 Az EMF terve 15 kulcsfontosságú intézkedést sorol fel, amelyek két csoportra oszlanak. Az első csoport – amely a „Kutatás és fejlesztés” címszó alatt szerepel – azt hangsúlyozza, hogy a kutatásnak több erőforrásra van szüksége, a szociális innovációnak pedig több figyelemre; a második csoport „Az innováció szociális kerete” címszó alatt további, konkrét intézkedéseket sorol fel a KKV-k, a vállalkozási kedv és az egész életen át tartó tanulás támogatására, valamint az európai munkaerőpiacok szociális biztonságra összpontosító újjászervezésére.

5.9 Ez a cselekvési terv, a szociális partnerek egyéb terveihez hasonlóan, az európai iparra váró kihívások elemzésének bizonyos mértékű hasonlóságáról tesz tanúbizonyságot. Általános értelemben is széles körű az egyetértés arról, hogy Európának milyen utat kell megtennie: A legfontosabb kihívások és intézkedések e párhuzamos meghatározása alapot nyújt a társadalmi párbeszédhez és szociális partneri megállapodásokhoz az innováció és a versenyképesség érdekében (lásd a 6. fejezetet).

5.10 A lisszaboni stratégia sikeresen népszerűsítette a tudásintenzív társadalom fogalmát, továbbá az Európa által, a szak tudás, az elsajátított készségek, valamint a kutatás és fejlesztés terén betöltött vezető szerep képét. A barcelonai Európai Tanács határozata, amely célul tűzte ki, hogy a GDP 3 százalékát kutatásra fordítsák, széles körű helyeslést és támogatást nyert, legalábbis elméletben.

5.11 Érdemes megjegyezni, hogy az Európai Bizottság az ipar képviselőivel folytatott párbeszédei és vitái során nem talált túl sok új ötletet és megoldást az egyetemek felől az ipari szereplők felé megvalósítandó, oly lényeges tudásátadásra. Az Európai Bizottság maga is visszatér majd e témákra egy következő közleményében. Ugyanakkor maguknak a vállalkozásoknak a felelőssége kell, hogy legyen, hogy a kellő kapcsolatokat kialakítsák a kutatással. Figyelembe véve, hogy milyen lassan haladunk azon cél megvalósítása felé, hogy az európai GDP 3 %-át kutatás-fejlesztésre fordítsák, aggasztó a tudásátadásra vonatkozó elgondolások hiánya. Az EU-ban természettudományi és műszaki tanulmányokat folytató hallgatók számának alakulása is aggodalomra ad okot, amely csökkenő tendenciát mutat az Unió fő versenytársaihoz képest. A KKV-k számára létfontosságú, hogy fejlesszék meglévő humántőkéjüket és magasan képzett munkaerőt alkalmazzanak a termelésben és az innovációban. A hetedik keretprogramnak támogatnia kellene a KKV-kat a fejlett technológiai kutatás és termelési technológiák bevezetésében.

5.12 Ezzel kapcsolatban emlékeztetünk arra, hogy még amennyiben GDP-jének 3 %-át kutatásra is fordítja, Európa akkor sem éri majd utol sem az USA-t, sem Japánt. A 3 %-os cél közbülső célkitűzés, amint azt néhány uniós tagállam már elismerte. 15-20 év távlatában a globális verseny ennél magasabb célkitűzéseket kíván majd meg.

5.13 Hasonló megjegyzés tehető a szaktudás további növekedése és az egész életen át tartó tanulás további terjesztése iránti szükséglet kapcsán. Számos jelzés érkezik az ipartól, például olyan kérdések, mint a szaktudás továbbnövekedése tekintetében. Ezek a kérdések azonban egyáltalán nem oldhatók meg uniós szinten. Az EU szintjén azonosítható és elemezhető a szükségletek jellege, a tényleges megvalósítás azonban nemzeti és regionális szinten kell, hogy történjen. A CEDEFOP kétségkívül tájékoztatást adhatna a fontos tapasztalatokról.

5.14 Ebben az összefüggésben érdemes emlékeztetnünkbe idézni, hogy a szélesebb körű oktatási politikai vita – amely az egész életen át tartó tanulásról folyt – valójában az 1970-es évek elején indult, az OECD által készített nagyszabású elemzéssel. Azóta azonban igazán sok valóban új megközelítést próbáltak ki arra, hogy összehangolják azokat az opciókat és erőforrásokat, amelyek magától az ipartól, az állami szektortól és a maguktól az egyénektől (akik jobb lehetőségeket kívánhatnak szaktudásuk fejlesztésére, ami elősegítené mobilitásukat a munkaerőpiacon) erednek.

5.15 Az ipari ágazatok áthelyezésének (off-shoring) és delokalizációjának központi szerepe ráirányította a figyelmet az alapvető munkaügyi jogok globális szinten történő biztosításának szükségességére. Az 1998-as ILO-megállapodás „[a] munka világára vonatkozó alapvető elvekről és jogokról szóló nyilatkozatról” megteremtette a munkaügyi szabályozási keretek alapját és a nemzetközi kormányzási rendszerekben mindenütt alkalmazandó normát hozott létre. Az OECD iránymutatásai a kormányok politikai kötelezettségvállalásai. Ha azt akarjuk, hogy a változás pozitívként hasson, meg kell mutatni, hogy az nem feltétlenül csak egy „nullára kihozható játszma”, hanem igenis lehetséges a változás szociálisan méltányos kezelése a vállalatokon, ipari ágazatokon, régiókon és munkaerő-piacokon belül.

5.15.1 Ebben az összefüggésben fel kell ismerni az európai munkaügyi tanácsok jelentőségét. Ezek a tanácsok abból az igényből jöttek létre, hogy széles körben alkalmazható struktúrák alakuljanak ki a határokon átnyúló vállalkozásokon belüli információ és konzultáció érdekében. Ha időbe is telik ilyesfajta struktúrák kialakítása, és ha a munkaügyi tanácsokról szóló jelenlegi irányelv némileg kidolgozatlan is marad, a tanácsok az európai iparpolitika létrehozására irányuló szélesebb körű erőfeszítések elválaszthatatlan részeit képezik.

5.16 Az európai iparpolitika nagymértékben hozzájárulhat Európa versenyképességéhez. Az Európai Bizottság közleménye ennek egyik építőköve. Az EGSZB számos egyéb építőkövet is megemlített. Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság további vitákat és párbeszédet kezdeményezzen a szociális párbeszéd és más, idevágó fórumok kontextusában.

6. Észrevételek az ágazati javaslatokat illetően

6.1 Az EGSZB támogatja átvilágítási paraméterek kiválasztását a 27 gyáripari szegmens elemzéséhez. A fenti, igen ambiciózus hozzáállás ellenére is nyilvánvaló némi következetlenség az elemzés egyedi eredményeit illetően. Az EGSZB támogatja a törekvést és a következtetéseket. Az EGSZB az első ágazati és

ágazatközi munkacsoportok számára kiválasztott témákat is támogatni tudja.

6.2 Az EGSZB különösen a versenyképességgel, az energiával és a környezettel foglalkozó magas szintű munkacsoport tervezett létrehozását üdvözlö. Környezetvédelmi és energiatakarékosági technológiák globális viszonylatban számottevő előnyökhöz juttathatják az Uniót. A fosszilis tüzelőanyagoktól való túl nagy mértékű függés eredményeképpen jelentkező éghajlatváltozás veszélyeinek új, globális felismerése erőteljesen ösztönözheti a termelési és fogyasztási szokások megváltoztatására irányuló erőfeszítéseket. A magas szintű csoportra nagyon nehéz feladat vár. Ezt a feladatot az sem teszi könnyebbé, hogy jelenleg más országok – az USA csak egy a példaként hozható országok közül – szintén komoly beruházásokat eszközölnek a környezetkímélő technológiákba.

6.3 A formatervezés kulcs tényezővé válik a termékfejlesztésben és -marketingben. A formatervezés ügyét nem egyetlen ágazati munkacsoportban, hanem horizontális kérdésként több munkacsoportban kell kezelni. Számos uniós országban hosszú a sora az ipari formatervezés sikereinek. Fontos építenünk erre.

6.4 Az európai bizottsági közlemény nem foglalkozik kifejezetten a kommunikáció témáival, valamint annak kérdéseivel, hogy hogyan lehet elérni magát az ipart és az érintettek különböző csoportjait. Szem előtt tartva azonban azt, hogy a megvalósítás jelentékeny része tájékoztatáson és kommunikáción keresztül kell, hogy történjen, látható, hogy e kérdéseknek nagy figyelmet kell szentelni. Másként hogyan szerezhethet majd a KKV-k óriási célcsoportja információkat a közös partnerségekről és a különféle támogatási intézkedésekről?

6.5 A végrehajtás másik döntő szempontja az időtényező lesz. A gyáripari termékfejlesztés nem lassú folyamat, mivel a globális verseny ezt nem teszi lehetővé. A különböző uniós szintű munkacsoportokhoz szoros időkereteket kell majd elfogadni annak érdekében, hogy hozzáadott értéket lehessen nyújtani azoknak, akik az iparban a beruházásokról és fejlesztésekről döntenek.

6.6 Az EGSZB osztja az Európai Bizottság abbéli aggodalmát, hogy az uniós munkahelyek alacsony költségű országokba történő áthelyezésének fájdalmas helyi és ágazati következményei lesznek, különösen az alacsony képzettségű munkások számára, akiket segíteni kellene abban, hogy megbirkózzanak az ipari szerkezetváltás hatásaival. Az EGSZB más vonatkozásokban már szót emelt azért, hogy a strukturális alapokat nagyobb mértékben és hatékonyabban használják fel arra, hogy a globalizáció hatásait megválaszoló aktív – és proaktív – intézkedések szülessenek. A globalizációs alapról szóló új kezdetű javaslatot az EGSZB még tovább vizsgálja.

7. A kiszélesített szociális párbeszéd szükségessége

7.1 Néhány országban már léteznek ambiciózus szociális partneri megállapodások az ipari innováció témájában, a gyár- ipar továbbfejlesztésével kapcsolatos közös érdekek és prioritások kifejezéséeként.

7.2 Példaképpen megemlíthető, hogy Svédországban a szociális partnerek 1997-ben ipari megállapodást írtak alá. A megállapodás aláírói azóta számos javaslatot tettek a fokozottabb ipari versenyképesség elérésére. A javaslatok konkrétan olyan kérdésekre vonatkoztak, mint a versenyképes ipari kutatóintézetek létrehozása, az ipari és az oktatási létesítmények és intézetek közötti intenzívebb cserekapcsolatok, innovációs támogatás az új és a növekvő vállalatok számára, valamint az ipari fejlesztési központok támogatása. A kormány a javaslatok egy részét elfogadta.

7.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy okvetlenül fontos, hogy az érintetteket – és különösen a szociális partnereket – szorosan bevonják az innovációs, versenyképességi és szerkezetátalakítási folyamatokba. A változás üteme nem fog csökkenni, a változáshoz való, kölcsönös bizalmon alapuló proaktív hozzáállás tehát elengedhetetlen lesz. Az ipari szerkezetváltás sikeres kezeléséhez elengedhetetlen egy olyan szociális párbeszéd létrejötte, amely megszilárdult, bizalmi alapokon nyugvó partnerségekre, illetve hatékony képviseletre és szilárd struktúrára építkezik. A hatékony képviselet a fontos kérdések és választások magas szintű ismeretét is megkívánja.

7.3.1 Fontos lenne utalni számos európai munkaügyi tanács annak érdekében tett erőfeszítéseire (lásd az 5.14.1. pontot), hogy bővüljön a tanács munkájában érintettek hatásköre. Ez kulcsfontosságú a párbeszédben részt vevő mindkét fél számára. Magas szintű szaktudás és megfelelő hatáskör hiányában a tanácsok nem tölthetik be a konzultációban és párbeszédben nekik szánt lényegi szerepet.

7.4 Az EGSZB reményét fejezi ki az iránt, hogy az Európai Bizottság integrált iparpolitikáról kiadott közleménye – más kezdeményezésekkel együtt – ösztönző platformul szolgál majd az érintettek (és különösen a szociális partnerek) szoros bevonásához a változási folyamatokba. Az EGSZB egy 2005 szeptemberében elfogadott véleményben ⁽¹⁾ felvázolta álláspontját a

szociális párbeszédrel és az ipari szerkezetváltással kapcsolatban.

7.5 A 2005. évi Európai Tanács következtetéseire válaszul az EGSZB kiépített egy, a lisszaboni stratégia végrehajtásának tapasztalataival foglalkozó interaktív hálózatot. Az EGSZB fontolóra fogja venni e hálózat kiterjesztését azokra a témákra, amelyek az érintetteknek és főként a szociális partnereknek az európai iparpolitika alakításába való bevonásával kapcsolatosak.

8. 2005 novemberében az Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) kiegészítő véleményt fogadott el az integráltabb iparpolitikai megközelítésről szóló közlemény tárgyában. Az előadó Antonello Pezzini volt.

8.1 A CCMI rendkívül érdekesnek tartotta, hogy az Európai Bizottság az ágazatspecifikus politika kérdésével most az iparpolitika keretein belül foglalkozik. Konkrétan: a CCMI annak a meggyőződésének adott hangot, hogy az ágazatspecifikus politika új irányai akkor lehetnének igazán hatékonyak, ha a társadalmi párbeszéd keretein belül, strukturáltan alkalmaznák azokat helyi, nemzeti és európai szinten.

8.2 A CCMI ugyanakkor azt is hangsúlyozta, hogy az Európai Bizottság közleményéből hiányoznak a konkrét kezdeményezések, a cselekvési tervek és főleg a politikák megvalósításához szükséges megfelelő anyagi eszközök. Ebben a tekintetben különösen fontos lenne az EBB és az EBA bevonása a vállalati projektekbe.

8.3 A CCMI azt is kiemelte, hogy az Európai Bizottságnak el kellene ismernie az egyre korszerűbb állami szféra jelentőségét.

8.4 A CCMI továbbá hangsúlyozta a proaktív módon körvonalazott regionális iparpolitika jelentőségét. A CCMI a kereskedelempolitika jelentőségét is kiemelte a sikeres iparpolitika szempontjából. Végül a CCMI hangsúlyozta az ILO-egyezményben megfogalmazott alapvető munkaügyi jogok jelentőségét.

Brüsszel, 2006. április 20.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ HL C 24., 2006.1.31.

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványt, amely a támogató szavazatok legalább egynegyedét kapta, elutasították:

7.5. pont

A második mondatot el kell hagyni:

~~„A 2005. évi Európai Tanács következtetéseire válaszul az EGSZB kiépített egy, a lisszaboni stratégia végrehajtásának tapasztalataival foglalkozó interaktív hálózatot. Az EGSZB fontolóra fogja venni a hálózat kiterjesztését azokra a témákra, amelyek az érintetteknek és főként a szociális partnereknek az európai iparpolitika további alakításába való bevonásával kapcsolatosak”.~~

Indokolás

A szociális partnerek külön bevonásának hangsúlyozása az európai iparpolitika alakításába azt jelenti, hogy alábecsüljük a KKV-k, a szakmai szervezetek, az ágazati szövetségek és a tudományos egyesületek szerepét a lisszaboni stratégia végrehajtásában.

A szavazás eredménye:

Mellette: 11

Ellene: 27

Tartózkodás: 1
